

Sygn. akt: VIII U 1536/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2016 r.

Sąd Okręgowy w Lublinie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodnicząca SSO Dorota Stańczyk

Protokolant prot. sądowy Przemysław Ochal

po rozpoznaniu w dniu 28 października 2016 roku w Lublinie

sprawy B. U.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o wysokość emerytury i ustalenie kapitału początkowego

na skutek odwołania B. U.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

z dnia 20 sierpnia 2015 roku znak: (...)

oraz

od decyzji z dnia 31 lipca 2015 roku znak: (...)

oddala odwołania

Sygn. akt VIII U 1536/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31 lipca 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L., na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z przepisami ustawy z dnia 5 marca 2015 roku o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ponownie przeliczył i ustalił B. U. kapitał początkowy na dzień 1 września 1999 roku, ustalając jego wartość na dzień 1 września 1999 roku na 118889,65 zł. Do ustalenia podstawy wymiaru przyjęto podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z okresu od 1 stycznia 1988 roku do 31 grudnia 1997 roku, przy wskaźniku podstawy wymiaru wynoszącym 81,15 % i kwocie bazowej 1220,89 zł (k. 35 akt ZUS).

B. U. odwołała się od powyższej decyzji podnosząc, iż jest ona krzywdząca. Podniosła, że kompetentni pracownicy organu rentowego rzetelnie obliczyli w poprzednich decyzjach wysokość kapitału początkowego i emerytury. Z tych względów ustalone wysokości nie powinny być zmieniane. Domagała się ustalenia wysokości świadczenia emerytalnego z doliczeniem 28 miesięcy sprawowania opieki nad dziećmi (k. 20 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podniósł, że wysokość kapitału początkowego uległa pomniejszeniu z uwagi na ustalenie, iż w decyzji ZUS z dnia 19 listopada 2012 roku błędnie przyjęto do ustalenia

podstawy wymiaru kapitału początkowego dochód stanowiący podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne za 1985 roku w kwocie 511.104 zł zamiast 51.104 zł zgodnie z zaświadczeniem Rp 7. Do wysokości emerytury ustalonej w trybie art. 26 ustawy emerytalnej przyjęto kwotę zwaloryzowanego kapitału początkowego wynoszącą 357007,32 zł. (k. 21-22 a.s).

Decyzją z dnia 20 sierpnia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L., na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.), wobec stwierdzenia, iż wysokość wpłacanej B. U. emerytury była błędnie ustalona oraz w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 5 marca 2015 roku o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 552) organ rentowy obniżył od dnia 1 września 2015 roku jej wysokość, ustalając wysokość świadczenia na kwotę 1696,75 zł. Po dokonaniu waloryzacji świadczenia jego wysokość ustalono na kwotę 1828,25 zł brutto (decyzja k. 31 -32 t. II a.e.).

W odwołaniu od tej decyzji wnioskodawczyni podniosła, że nie zgadza się z dokonany pomniejszeniem jej świadczenia emerytalnego z kwoty 1917,03 do kwoty 1828,85 zł., którego ZUS dokonał rozpoznając jej wniosek o ponowne przeliczenie świadczenia, z doliczeniem okresu sprawowania opieki nad dziećmi. Dokonana zmiana doprowadzi do poważnego uszczerbku w jej budżecie domowym (k. 2 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosił o jego oddalenie argumentując jak w treści zaskarżonej decyzji (k. 3-4 a.s.).

Postanowieniem z dnia 27 czerwca 2016 roku Sąd połączył sprawy z odwołań B. U. od powyższych decyzji celem łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia (k. 37 a.s.)

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje

B. U. urodził się (...) (bezsporne).

Decyzją z dnia 17 maja 2005 roku organ rentowy ustalił wnioskodawczyni wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 roku w kwocie 115 796,45 zł (k.20-21 akt ZUS).

Decyzją z dnia 13 października 2008 roku organ rentowy przyznał B. U. emeryturę od dnia 1 sierpnia 2008 roku (k. 43-44 t. I a.e.). Wnioskodawczyni nadal kontynuowała zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy (k. 45-44 t I a.e.).

Decyzją z dnia 19 listopada 2012 roku dokonano ponownego ustalenia kapitału początkowego. Do ustalenia podstawy wymiaru przyjęto podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z okresu od 1 stycznia 1985 roku do 31 grudnia 1994 roku, przy wskaźniku podstawy wymiaru wynoszącym 94,26 % i kwocie bazowej 1220,89 zł. ustalając wysokość kapitału początkowego na kwotę 125 970,57 zł. Przy obliczaniu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru za rok kalendarzowy 1985 błędnie przyjęto wówczas zarobki wnioskodawczyni w kwocie 511 104 zł (k. 29 akt ZUS) zamiast rzeczywiście uzyskanych w tym roku tj. kwoty 51.104 zł (zaświadczenie Rp7 k. 15 t.I a.e, decyzja k. 27-29 akt ZUS).

W związku z ukończeniem przez B. U. 60 lat, decyzją z dnia 10 grudnia 2012 roku organ rentowy przyznał wnioskodawczyni emeryturę, przyjmując do podstawy jej obliczenia kwotę składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zaewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Wysokość świadczenia została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej. Przyjęto kapitał początkowy ustalony w decyzji z dnia 19 listopada 2012 roku w kwocie 125 970,57 zł., którego wartość po zwaloryzowaniu od 1 października 2012 roku wyniosła 378 270,19 zł. (k. 17-18 t.II a.e.). Wysokość emerytury ustalono na kwotę 1913 zł brutto (k. 19-22 t.II a.e.)

W dniu 27 maja 2015 roku B. U. złożyła wniosek o ponowne ustalenie kapitału początkowego, domagając się zaliczenia urlopu wychowawczego oraz przeliczenia emerytury zgodnie ze zmianą ustawy od 1 maja 2015 roku (k. 30 akt ZUS).

Dokonując ponownej analizy wysokości kapitału początkowego, w dniu 31 lipca 2015 roku organ rentowy, wykrywszy swój błąd w ustaleniu podstawy wymiaru kapitału początkowego w decyzji z dnia 19 listopada 2012 roku, zaskarżoną decyzją ponownie ustalił podstawę wymiaru kapitału początkowego, przyjmując podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z okresu od 1 stycznia 1988 roku do 31 grudnia 1997 roku, przy wskaźniku podstawy wymiaru wynoszącym 81,15 % i kwocie bazowej 1220,89 zł. i ustalając jego wartość na dzień 1 września 1999 roku na 118889,65 zł. Do stażu pracy przyjęto 20 lat, 10 miesięcy okresów składkowych, 1 rok i 16 dni okresów nieskładkowych tj. okres studiów i 2 lata, 4 miesiące i 25 dni sprawowania opieki nad dziećmi, przy zastosowaniu przelicznika 1,3 za każdy rok zgodnie z ustawą o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U. 2015 r. poz.. 552 (k. 35 akt ZUS).

W związku z ponownym ustaleniem kapitału początkowego zaskarżoną decyzją z dnia 20 sierpnia 2015 roku organ rentowy obniżył od dnia 1 września 2015 roku jej wysokość ustalając wysokość świadczenia na kwotę 1696,75 zł. po dokonaniu waloryzacji świadczenia wysokość świadczenia ustalono na kwotę 1828,25 zł brutto (decyzja k. 31 -32 t.II a.e.).

Pełnomocnik wnioskodawczyni podnosił, iż zmiana wartości kapitału początkowego, skutkująca zmianą wysokości emerytury dokonana w zaskarżonych decyzjach była błędna. W jego ocenie, godnie z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego K5/11 art. 114 ust 1a został uznany za niekonstytucyjny. Z tych względów podniósł, że organ rentowy niesłusznie zmienił wysokość emerytury wnioskodawczyni, po wykryciu swojego błędu w obliczeniach, powołując się na treść art. 114 ustawy o FUS. Podniósł, iż ZUS dokonał nadinterpretacji przepisu 114 ustawy FUS, nie biorąc pod uwagę braku winy wnioskodawczyni w nieprawidłowym ustaleniu wysokości emerytury, które powstało z przyczyn leżących wyłącznie po stronie ZUS. Zarzucał również nie wzięcie pod uwagę przez organ rentowy, iż jest wysoce prawdopodobne, że ubezpieczona nie będzie mogła przystosować się do zmiany okoliczności z uwagi na wiek stan zdrowia lub sytuację rodzinną (k. 41, 46-47 a.s.).

Odwołania nie są zasadne i nie zasługują na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie pełnomocnik B. U. nie kwestionował błędu powstałego w obliczeniach wartości kapitału początkowego, który spowodował obniżenie przysługującej jej emerytury oraz wysokości wyliczeń ZUS po jego wykryciu, wskazując jedynie na brak winy skarżącej w jego powstaniu, co powinno skutkować zmianą zaskarżonych decyzji.

Zgodnie z treścią art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2015r., poz. 748 ze zm.) prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość.

Zgodnie z treścią ust. 2 art. 114 jeżeli prawo do świadczeń lub ich wysokość ustalono orzeczeniem organu odwoławczego, organ rentowy na podstawie dowodów lub okoliczności, o których mowa w ust. 1:

- 1) wydaje we własnym zakresie decyzję przyznającą prawo do świadczeń lub podwyższającą ich wysokość;
- 2) występuje do organu odwoławczego z wnioskiem o wznowienie postępowania przed tym organem, gdy z przedłożonych dowodów lub ujawnionych okoliczności wynika, że prawo do świadczeń nie istnieje lub że świadczenia przysługują w niższej wysokości; z wnioskiem tym organ rentowy może wystąpić w każdym czasie;
- 3) wstrzymuje wypłatę świadczeń w całości lub części, jeżeli emeryt lub rencista korzystał ze świadczeń na podstawie nieprawdziwych dokumentów lub zeznań albo w innych wypadkach złej woli.

Zaskarżone decyzje wydane zostały w oparciu o treść art. 114 ust. 2 pkt 2 cyt. ustawy.

Zgodnie z utrwalonym już orzecznictwem sądów, jeżeli organ rentowy wydał, nawet na skutek własnego błędu czy niedbalstwa, decyzję deklarującą prawo do świadczenia, które w istocie, ze względu na niespełnienie przesłanek ustawowych, nie przysługiwało i którego ubezpieczony nie mógł nabyć, zmiana tej decyzji na podstawie art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest możliwa i zgodna z prawem, a powoływanie się na zasadę ochrony praw nabytych jest, wobec nienabycia owych praw, nieuzasadnione (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2004 r., II UK 228/03, OSNP 2004 nr 19, poz. 341; z dnia 4 kwietnia 2006 r., II UK 30/06, OSNP 2007 nr 19-20, poz. 289; z dnia 7 października 2009 r., III UK 38/09, LEX nr 560872 i z dnia 4 listopada 2009 r., I UK 141/09, LEX nr 564769). Prawomocne decyzje organu rentowego mają charakter deklaratoryjny: stwierdzają sytuacje prawne wnioskodawców ukształtowane z mocy prawa. Jeśli zatem zostaną spełnione przesłanki weryfikacji prawomocnej decyzji określone w art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i w toku ponownego postępowania wyjaśniającego okaże się, iż prawo do świadczenia nie istniało, wówczas wypłata świadczenia zostaje wstrzymana w trybie art. 134 ust. 1 pkt 4 tego aktu. Oznacza to, że przeszkodą w weryfikacji prawomocnej decyzji organu rentowego z urzędu, z mocy powołanego przepisu, nie jest fakt uchybienia tego organu obowiązującym przepisom na korzyść wnioskodawcy, które miało wpływ na ustalenie prawa do świadczenia.

W wyroku z dnia 21 września 2010 roku III UK 94 /09) Sąd Najwyższy stwierdził, iż regulowana w art. 114 ust. 1 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 83a ust. 1 u.s.u.s. z 1998 r. instytucja wznowienia postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych oznacza nadzwyczajną kontynuację postępowania w tej samej sprawie, w której organ rentowy ma możliwość zniwelowania własnego uchybienia powstałego przy ustalaniu prawa do świadczenia, natomiast zainteresowany uprawniony jest do ubiegania się o świadczenie, którego mu nie przyznano, jeżeli wcześniej nie powołał się na okoliczności lub nie przedstawił dowodów uzasadniających powstanie takich uprawnień. W tym trybie dochodzi więc do uchylecia zarówno korzystnych jak i niekorzystnych dla zainteresowanego rozstrzygnięć.

Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego 28 stycznia 2004 roku wydanym w sprawie II UK 228/03(OSNP 2004/19/341, OSP 2006/10/118) Ujawnienie przez organ rentowy, że przy wydaniu decyzji przyznającej prawo do świadczeń pominięto spełnienie jednego z wymaganych warunków, uzasadnia ponowne ustalenie prawa do świadczeń na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W uzasadnieniu podniesiono, iż nowo ujawnione okoliczności nie muszą być tylko faktami na które strony nie mogły powołać się w poprzednim postępowaniu, lecz także faktami, które powinny być znane przy dołożeniu minimum staranności, jednakże na skutek błędu, zaniedbania, przeoczenia nie zostały uwzględnione w poprzednim postępowaniu.

Zgodnie z orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 20 października 2015 roku (AUa 355/15, LEX nr 1932015) nie jest ponowną oceną dowodu w rozumieniu art. 114 ust. 1 u.e.r.f.u.s. wykrycie błędu technicznego polegającego na tym, iż w fazie wprowadzania danych z dowodu z dokumentu - dane te zostaną zniekształcone i wadliwie wprowadzone do systemu. Trudno tu mówić bowiem o ocenie dowodu, w szczególności ocenie jego wiarygodności, skoro do systemu wprowadzona jest inna jego treść. W takim przypadku błędne dane wprowadzone do systemu nie opierają się na żadnym dowodzie (dokumencie), bo przecież nie odzwierciedlają one treści żadnego dokumentu. Skoro wprowadzone do systemu błędne dane nie opierają się na danym dokumencie, to tym samym trudno mówić o tym, że ma miejsce jego ponowna ocena. W takim przypadku mamy do czynienia z ujawnieniem nowej okoliczności w postaci stwierdzenia błędu w systemie E. i funkcjonowaniu w nim danych nie mających oparcia w dokumentach ubezpieczonej, w szczególności oderwanych od zaświadczenia o wynagrodzeniu. Ingerencja w takiej sytuacji w prawo (lub wysokość) do świadczenia przyznane ubezpieczonej - poprzez wprowadzenie do systemu rzeczywistej treści dokumentu ma swoje ustawowe oparcie w art. 114 ust. 1 u.e.r.f.u.s.

Sytuacja taka miała miejsce w przedmiotowej sprawie. Organ rentowy wykrył swój błąd w obliczeniach matematycznych powstałych przy wydaniu decyzji z dnia 19 listopada 2012 roku zauważając, że w obliczaniu

wskaźnika wysokości podstawy wymiaru za rok kalendarzowy 1985 błędnie przyjęto zarobki wnioskodawczynie w kwocie 511 104 zł (k. 29 akt ZUS) zamiast rzeczywiście uzyskanych w tym roku tj. kwoty 51104 zł (zaświadczenie Rp7 k. 15t.I a.e., k. 27 akt ZUS). Art. 114 powołanej ustawy, dający możliwość niwelowania własnego uchybienia, ma więc pełne zastosowanie. Zaskarżone decyzje rodzą skutki prawne ex nunc a więc wnioskodawczynie, która od 2012 roku pobierała świadczenie emerytalne o zawyżonej wysokości, realnie korzystając z powstałego błędu organu rentowego, nie została wezwana do ich zwrotu. Świadczenie obniżone o 71, 25 zł. jest wypłacane skarżącej dopiero od wydania zaskarżonych decyzji, po wykryciu przez organ rentowy powstałego błędu. Wysokość jego obniżenia nie jest również na tyle wysoka żeby mogła uzasadniać zarzut pełnomocnika wnioskodawczynie, iż spowoduje niemożność przystosowania się do zmienionych okoliczności z uwagi na sytuację osobistą uprawnionej.

Tym samym uznać należy, iż zaskarżone decyzje są prawidłowe i z tego względu odwołania B. U. podlegały oddaleniu.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie wyżej cytowanych przepisów i art. 477¹⁴ § 1 kpc Sąd Okręgowy orzekł, jak w sentencji.